

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt LVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

pus Lexoviensis in epistola xxiii. ad Cardinales Romanæ Ecclesiæ: in qua laudans Legatos quosdam, ait in eis tantam refulgere apostolicæ sanctitatis & doctrinæ perfectionem, *ut eis plus gratiæ merita contrahant quàm terroris reverentia disciplinæ.* Quis enim, quantumvis sui securus, non timeret, cum intelligeret omnia provinciarum negotia in arbitrio Legati posita esse, eam porro esse dignitatem ejus ut ei Reges & Principes loco cederent, ei assurgerent? Quis Episcoporum, etiam de sanctitate morum suorum præsumens, ea securitate instructus esse poterat ut non timeret hominem qui fiducia legationis eos propria auctoritate suspensus erat, si id animo collubatum esset suo, à ministerio & officio eorum, tum etiam à gradu episcopali deiceret, si res ita ferret? Præterea, electiones Episcoporum pendebant ab auctoritate Legatorum. Quod quantum conferret ad conciliandam illis populorum reverentiam nemo est, opinor, qui non intelligat. Ista cum sint notissima, & maxima ex parte jam explicata sint in superioribus capitibus, necesse non est ea persequi. Satis erit observasse, tot Legatorum pessimis facinoribus quæ huc usque narrata sunt factum esse ut paulatim eorum nomen & auctoritas viluerit apud Francos, ut observat Ioannes Saresberien- sis, & Romana Ecclesia vilis deinceps & contemptui habita sit, ut ad Alexandrum III. scribit P. Decanus sancti Aniani Aurelianensis. Hinc legationes in fastidium versæ, ut adnotabit infra illustrissimus Archiepiscopus, desuetudine postea pauciores extiterunt, Legatique ultimis temporibus missi non sunt nisi raro & propter causas magni momenti. Reliquum est ut heic agamus de consensu Principum necessario Legatis ut mitti possint, & ut exequi valeant ea quæ mandata illis sunt à Summis Pontificibus. Ampla fanè & illustris materia, cui antiquitas suffragatur, & cui posteriorum temporum exempla multam lucem afferunt.

Ioa. Saresberien-
sis, 232.

Apud Duchesne, to-
m. IV. pag. 576.

Vide infra lib. 6.
cap. 30. §. 11. &
169.

Vide infra lib. 6.
cap. 31. §. 2. 5.

Vide Probat. Li-
berat. Eccles.
Gallie, cap. 23.

II. Primum omnium satis constat Lega-
tos nullam muneris sui functionem attingere
antiquitus in Gallia potuisse absque petiti-
one aut expresso consensu Regis, ut patet ex
epistolis sancti Gregorij & aliis multis testi-
moniis. Atque id jus adeo competit Regibus,
ut non solum nostri, sed etiam Angli & Scoti,
illud summa cura retinuerint. De nostris, cum
res sit manifesta, & cum præterea illustrissi-
mus Archiepiscopus bene multa de hoc argu-
mento dixerit, nunc opus non est multa
dicere. Sufficiet unicum Alexandri III. tes-
timonium: qui cum legationem Gallicanæ
Ecclesiæ committere cogitaret Thomæ Ar-
chiepiscopo Cantuariensi, ut taliratione so-

laretur exulem ac peregrinum, ac fortassis
etiam ut eo pacto paupertatem ejus subleva-
ret, prius exploravit animum Ludovici Re-
gis, non antè ei vices suas delegare ausus
quàm certus esset de consensu Regis & Epif-
coporum Galliarum. Extat ea de re Alexandri
epistola à Baronio edita; in qua hortans Re-
gem Ludovicum ut revocandæ inter Henri-
cum Anglorum Regem & Thomam concor-
diæ studeat, demum illum admonet desti-
nasse se, si pax inter illos constitui non possit,
legationem Gallicanam ei tribuere, modò
consensus accedat regis majestatis, & modò
istud fieri possit absque gravi scandalo perso-
narum regni Gallici, id est, ut interpretatur
Baronius, si id placeret Gallicanis Episco-
pis. Hæc sunt verba Alexandri: *si autem
quod Deus avertat, convenire non possint, dum-
modo regia voluntati sederet & beneplacito tuo,
nobis per omnem modum complaceret & gra-
tum valde existeret & acceptum, quod si absque
gravi scandalo personarum regni tui fieri possit,
ut nos prænominatum Archiepiscopum specialis
honoris prerogativa inter ceteros donaremus, &
sibi vices nostras committeremus in illis parti-
bus exequendas. Vnde serenitatem tuam quoniam
possumus prece rogamus, ut si pacem salva ho-
nestate sua & Ecclesiæ, quod omnimodis optave-
mus, habere non possit, nobis super his volun-
tatem tuam sub omni celeritate studeas intima-
re.* Consenseruntne Ludovicus & Episcopi
Gallicani non liquet. Sed hinc colligi po-
test non consensisse, quòd non reperimus
sanctum Thomam aliqua Legati auctorita-
te usum esse in Gallia.

III. Rursum jus illud Regum nostro-
rum, ut etiam ista addamus, evincitur ex
decretali *Super gentes*, quam Bonifacius
VIII. edidit adversus Philippum quartum
Francorum Regem. Scio eam in vulgatis Ex-
travagantium communium editionibus tri-
bui Joanni XXII. cui etiam tribuitur in
veteri codice MS. Bibliothecæ regis. Ve-
rùm, præterquam quòd eadem in illo ipso
codice regio descripta est etiam sub nomi-
ne Bonifacij antè quàm ponatur sub nomi-
ne Joannis, à Bonifacio primum editam fuisse
ex eo manifestè probatur, quòd in man-
datis quæ ab illo data sunt Joanni Presby-
tero Cardinali Tituli sanctorum Marcellini
& Petri, quæ edita sunt ab Odorico Ray-
naldo & à Petro Puteano in probationibus
dissidij quod fuit inter Bonifacium & Phi-
lippum IV. Francorum Regem, in manda-
tis inquam illis jubetur Legatus denuntiare
& declarare eidem Regi quòd Romanus Pon-
tifex Legatos de latere & non de latere ac Num-
tios liberè mittere potest ad quævis imperia, reg-
na, vel loca, prout vult, absque petitione cu-

Vide supra
lib. 6.
Apud Baronium
cap. 10. §. 11.

Vide supra
lib. 6.
cap. 31. §. 11.

Vide supra
lib. 6.
cap. 31. §. 11.

jubet vel consensu, usu vel consuetudine contrariis nequaquam obstantibus.

IV. Hic locus evincit constitutionem illam editam à Bonifacio fuisse, ut Philippum consiliis & potestati suæ resistentem opprimeret ista auctoritate. Nam in constitutione illa sic prorsus legitur: Verum cum aliqui hujusmodi officium & potestatem ipsius Romani Pontificis, quam non ab homine sed à Deo recepit, sub suo arbitrio redigere molientes, Legatos ipsos, nisi ab eis petiti fuerint, vel de beneplacito eorum transmissi, subjectas sibi terras, dicentes hoc eis de consuetudine competere, ingredi non permittunt, nos hujusmodi consuetudinem non tam irrationabilem quam iniquam, animarum salutem contrariam, detrahentemque apostolicæ potestati, auctoritate apostolica penitus reprobantes, Legatos ipsos ab omnibus, cujuscumque præminentie, conditionis, aut status fuerint, debere admitti decernimus, nec eos prætextu cujusvis consuetudinis impediri posse à quocumque Christiano nomine gloriantes quò minus regna, provincias, & terras quaslibet, ad quæ ipsos destinari contigerit, ingrediantur libere, ac commissæ sibi legationis officium exerceant in eisdem. Excommunicat deinde eos qui præsumerent impedire Legatos, eorumque regna & terras ecclesiastico supponit interdicto quoad in hujusmodi contumacia duxerint persistendum. Revocat autem omnia privilegia quibus iidem uti vellent ad asserendum hoc suum jus, seu ex consuetudine descenderet, seu aliunde. Hæc verò à Pontifice iracundo scripta esse adversus. Philippum Francorum Regem satis, ut reor, manifestum est.

V. Primum exemplum in ista causa datum apud Anglos fuit ævo Urbani secundi. Missus tum in Angliam Vvalterus Episcopus Albanensis, Vvilelmum Regem adiit, cuncta facturum per quæ Regis animum sibi conciliare posset, etiam cum periculo propriae famæ. Cum eo itaque, ut narrat Hugo Abbas Flaviniacensis, conventionem fecit ne Legatus Romanus ad Angliam mitteretur nisi quem Rex præciperet. Verba sunt manifesta, neque ullis ambagibus involuta. Et haud dubie illud à Legato exegerat Vvilelmus ne antiqua consuetudo violaretur, qua receptum erat ne quis alius in Anglia Legatus apostolicæ sedis esset præter Archiepiscopum Cantuariensem. Extremis deinde Paschalis secundi temporibus, cum Anselmus Abbas à Romano Pontifice accepisset legationem Angliæ, trajiceretque propterea velle à Normannia in Angliam, Rex Henricus, inquit Eadmerus, antiquis Ecclesiæ consuetudinibus præjudicium inferri non sustinens, illam ab ingressu Angliæ detinebat, & ei, utpote

Nuntio beati Petri, largiter & officiosè ministrari faciebat. Narrat deinde Eadmerus illum nec Angliam intrare nec aliquo Legati officio fungi dignum habitum esse, sicque inglorium abiisse.

VI. Idem jus regium acriter retinuit Henricus istius nominis primus Anglorum Rex, qui Vvilelmo fratri proximè successit. Cum enim anno M C X I X. idem Rex & Callistus II. convenissent apud Gisorsium in Normannia, concessit Regi Pontifex ut antiquæ regni ejus consuetudines manerent, ac nominatim ne quis Legatus in Angliam mitteretur nisi quem Princeps peteret, nimirum si quæpiam causa major incideret quæ ab Episcopis Anglicanis pro sui magnitudine terminari non posset, adeoque opus esset majori auctoritate. Hæc sunt verba ejusdem Eadmeri in libro quinto Historiæ Novorum: Itaque post hæc Calixtus Gisorsium venit, & Rex Henricus illic ei locuturus accessit. Acta igitur sunt multa inter eos quorum gratia par erat tantas personas convenisse. Inter quæ Rex à Papa impetravit ut omnes consuetudines quas pater suus in Anglia habuerat & in Normannia, sibi concederet, & maximè ut neminem aliquando Legati officio in Anglia fungi permitteret, si non ipse, aliqua præcipua querela exigente, & quæ ab Archiepiscopo Cantuariorum ceterisque Episcopis regni terminari non posset, hoc fieri à Papa postularer.

VII. Adeo autem diligenter & studiosè prærogativam illam servavit idem Henricus, ut cum aliquot post annis Papa Callistus sponte Legatum in Angliam misisset Petrum Leonis monachum Cluniacensem, tamen si eum magnificè receperit Henricus pro reverentia sedis apostolicæ, Legati tamen officium exequi prohibuerit, obtendens patrias consuetudines ab apostolica sede concessas, in quibus hæc & de maximis una erat, quæ regnum Angliæ liberum ab omni Legati ditione constituerat. Itaque Legatus ille regno egredi coactus est, cum nullam prorsus muneris sui functionem attigisset. Rem narrat idem Eadmerus inquit inter alia Regem pronuntiasse legationis illius stabilem auctoritatem non nisi per conniventiam Episcoporum, Abbatum, & procerum, ac totius regni conventum roborari posse.

VIII. Sed adnotanda est hoc loco prudentia Henrici: qui, ne Legatus auctoritatem suam explicaret in Anglia, prohibuit ne ad Ecclesias aut monasteria regni accederet, donec ad ipsum pervenisset, neve aliunde victus ei suppeditaretur quam ex fisco. Quod factum specie honoris, magni tamen momenti erat. Sic quippe providebatur ne vel minima Legati potestate uteretur. Sumptus

Eadmer. lib. 1. pag. 24.

Hugo Flaviniac. pag. 141.

Eadmerus pag. 110. 111.

Vide infra lib. 6. cap. 31. §. 1.

Vide Simonem Dunelm. pag. 244. & Ioan. Bromton pag. 1008.

Vide supra cap. 51. §. 6.

Eadmer. lib. 6. pag. 238.

enim Legatis præstare tenebantur Episcopi earum regionum ad quas illi mittebantur, ut supra diximus. Vnde argumentum trahere potuisset Petrus susceptam fuisse ab Episcopis & Abbatibus Anglicanis legationem suam, si diversatus apud Ecclesias aut monasteria, procuratus ab illis fuisset. Sapienter itaque Rex Henricus ad excipiendum Legatum mittens nonnullos, eis, *prudenti usus consilio*, inquit Eadmerus, *injunxit quatenus iter ejus ita disponerent ut post ingressum Angliæ nec Ecclesias nec monasteria quolibet, ad se tendens, hospitandi gratia ingrederetur, nec aliunde quam de suis victus necessaria ei ministrarentur.*

IX. Parem repulsam passus in Anglia fuerat ipse Callistus sub Paschali secundo; à quo cum in regnum missus fuisset cum auctoritate Legati, ei auctoritati sic contradicendum est ut nullum Legati officium exercuerit. Hæc sunt verba Eadmeri: *Eodem anno venit in Angliam Guido Archiepiscopus Viennensis * functus, ut dicebat, legatione totius Britannicæ ex precepto & auctoritate apostolicæ sedis. Quod per Angliam auditum, in admirationem omnibus venit; inauditum scilicet in Britannia cuncti scientes quemlibet hominum super se vices apostolicas gerere nisi solum Archiepiscopum Cantuariæ. Quapropter sicut venit, ita reversus est, à nemine pro Legato susceptus, nec in aliquo Legati officio functus.*

X. Anno MCLXXV. missus quidem in Angliam est Legatus Hugo sive Hugutio Tituli sancti Michaëlis Cardinalis, & susceptus ut Legatus. Sed adnotandum est illum à Rege Henrico secundo petatum fuisse. Rogerius de Hoveden: *Eodem anno, paulò ante festum omnium sanctorum, applicuit in Angliam quidem Cardinalis nomine Hugezun, apostolicæ sedis Legatus, pro quo Dominus Rex Romam miserat. Et invenit Dominum Regem apud Wintoniam; & Dominus Rex venit ei obviam, & Henricus filius ejus cum eo, & cum debito honore susceperunt.* Narrat deinde Hovedenus illum convocasse Concilium apud Westmonasterium, cujus celebratio impedita fuit ob contentionem de præfessione inter Archiepiscopos Cantuariensem & Eboracensem; qui sanè primum locum cedebant Legato, sed uterque à dextra ejus federe volebat.

XI. Anno sequenti editum est in Anglia magnum exemplum auctoritatis Principum, quod apprimè congruit cum moribus nostris. Miserat Alexander III. Legatum in Scotiam Vivianum. Is verò ut in Scotiam proficisci commodius posset, per Angliam sibi putavit esse pergendum. Quod cum Regi nuntiatum fuisset, statim ad illum misit qui ab eo peterent qua auctoritate fa-

ctum erat ut in Angliam intrasset absque ipsius permisso; ac non antè permissus est ultra progredi quàm jurasset quòd nihil præsumeret de potestate Legati contra voluntatem Regis. Docet nos ista idem Hovedenus his verbis: *Eodem anno Alexander Papa misit Vivianum Presbyterum Cardinalem apostolicæ sedis Legatum in Scotia & in insulis circumjacentibus, & in Hybernia, & in Norvegia, ad causas ecclesiasticas audiendas & determinandas secundum quod Deus ei administraret. Qui cum in Angliam veniret, Dominus Rex misit ad eum Richardum Wintoniensem & Gaudisfridum Eliensem Episcopos, ut interrogarent eum cujus auctoritate ausus erat intrare in regnum suum sine licentia ipsius. His igitur interrogationibus prædictus Cardinalis plurimum territus, de satisfactioe juravit Regi quòd ipse nihil ageret in legatione sua contra voluntatem ipsius. Et sic data est ei licentia transire usque in Scotiam.*

XII. Anno MCCXLV. inter varia gravamina quæ in Concilio Lugdunensi proposita sunt nomine totius regni Angliæ, etiam illud additum est, Martinum, cujus superius fecimus mentionem, in Angliam venisse sine Domini Regis licentia. Deinde procuratores universitatis Angliæ, de eodem Martino loquentes, aiunt istud factum esse privilegio Regis admodum derogando, per quod ei à sede apostolica specialiter indulgetur ne quis in Anglia legationis fungatur officio, nisi à Domino Rege specialiter postulatus. Percussus improvisa interrogatione Innocentius IV. nihil respondit; sed postulata Anglorum elusit rarissima moderatione, rem esse dicentis quæ morosa deliberatione indigeret, inditanter tamen se responsa daturum pollicendo.

CAPVT LVII.

Synopsis.

I. Scotia tum islem penè moribus vivebat quibus Anglia. Cum Scoti frequentia Legatorum urgerentur, isti tandem pervicerunt à Clemente III. Pontifice Romano, ut nulli qui Scotus non esset liceret officium legationis exercere in Scotia, nisi forte ei quies de corpore suo sedes apostolica specialiter designaret.

II. Hoc privilegium à sequentibus Pontificibus confirmatum est.

III. Verùm cum nec si quieta aut secuta esset Scotia à rapacitate & tyrannide Legatorum, restituta est ut non ita multò post Scoti liberrima Episcopi cujusdam oratione commoti Legatum quendam, qui recenter advenerat, repulerint.

IV. Factum id bono exemplo & in posterum profuturo. Nam sub Clemente IV. Legatus ab commissus, extra fines Scotia subsistere jussus est ac per litteras mandata exponere, denique in regnum admissus non est.

V. Quare existimandum est Ottonem, cui Gregorius IX. commissis legationem Scotia, aut admissum

Eadmer. lib. 3.
pag. 9.

* functus

Vid. lib. 10.
142. 11.

Met. lib. 10.
142. 11.

Vid. lib. 10.
142. 11.

Vid. lib. 10.
142. 11.

Vid. lib. 10.
142. 11.

Vid. lib. 10.
142. 11.